

[Aksel Larsen.]

valg til folketinget. (Mandatberegningen m. v.).

Det drejer sig om ændringer i folketingsvalgloven, dels vedrørende valgretsaldere, dels vedrørende beregningen af mandatfordelingen, nemlig om ophævelse af de gældende såkaldte spærregler, og endelig om pligt til offentlig regnskabsaflæggelse for partier, der opstiller til folketingsvalg.

Det var et betydeligt fremskridt, der skete, da valgretsaldere nedsattes til 21 år, og man kan vist sige, at den frygt for følgerne af en lavere valgretsalder, der næredes i visse kredse, af valget den 22. september blev dokumenteret som ubegrundet. Det er imidlertid forslagsstillernes opfattelse, at valgretsaldere bør nedsættes yderligere. 21 års valgretsalder betyder i gennemsnit 23 års valgretsalder, da der ordinært er fire år mellem såvel folketings- som kommunevalg. Derfor foreslår vi, at valgretsaldere fastsættes til 18 år, hvilket efter samme beregningsmåde giver en gennemsnitsalder på 20 år. Der bør ikke herske tvivl om, at Danmarks ungdom er moden og ansvarsbevidst nok til at øve indflydelse på samfundets anliggender, og den ungdom, som samfundet kræver skat af, og som man — så længe et militærvæsen opretholdes — anser for gammel nok til at lære krigstjeneste, bør ikke forholdes retten til at stemme ved offentlige valg.

Vore øvrige ændringsforslag er identiske med de forslag, vi fremsatte i folketingsåret 1963-64, men som ikke nåede at blive færdigbehandlet. Vi anser det for rimeligt, at et parti skal kunne dokumentere en vis tilslutning i befolkningen for at kunne deltage i folketingsvalg med mulighed for også at deltage i fordelingen af tillægsmandaterne. Når et parti opfylder de krav, valgloven stiller herom, bør det imidlertid også have adgang til at blive repræsenteret i folketinget i forhold til den andel i de afgivne stemmer, det har opnået.

Den adgang er ikke sikret efter de spærregler, der indførtes i valgloven i 1953, og heller ikke nu, skønt reglerne er blevet mildnet noget i 1961. Et parti kan kun opnå tillægsmandater, hvis det enten har opnået et kredsmandat i en amts- eller storkreds, eller hvis det i to af landets tre om-

råder har opnået det for området gennemsnitlige antal stemmer til et kredsmandat, eller hvis det i hele landet har opnået mindst 2 pct. af samtlige afgivne stemmer. I realiteten betyder dette, at medmindre et parti har fået stemmer til 3 eller 4 mandater, får dets vælgere overhovedet ingen repræsentation i folketinget. Vi foreslår, at man, hvad mandatberegningen angår, fører valgloven tilbage til den skikkelse, den havde fra 1920 til 1953, således at et af indenrigsministeriet godkendt parti kan være med ved fordelingen af tillægsmandaterne, når det blot i et af landets tre områder har opnået et stemmetal, der svarer til, hvad der for hele landet i gennemsnit kræves til et folketingsmandat (kredsmandater og tillægsmandater under ét). Denne beregningsmåde stod sin prøve i 34 år, og det var et demokratisk tilbageskridt, at man forlod den.

Vi foreslår endvidere i valgloven indført en bestemmelse om offentlig regnskabsaflæggelse for partier, der vil deltage i folketingsvalg. Det er for os at se ganske enkelt sådan, at vælgerne bør vide, hvilke kredse og interesser der finansierer de partiers arbejde og agitation, som ønsker at få vælgernes stemmer. Når man ser på den agitation, partierne bedrev forud for folkeafstemningen om jordlovene og forud for folketingsvalget, og når man betænker, at der var partier, som efter de fremkomne, ganske vist ukontrollerede oplysninger var i stand til at anvende 4 mill. kr. på den sidste valgkamp, så må man vist erkende, at oplysning om partiernes finansielle kilder bør ud til vælgerne. Åbenhed og offentlighed om partiernes regnskaber vil også bidrage til at få megen usund snak til at forstumme, og det burde alle være interesseret i.

I tilslutning til dette lovforslag fremsætter vi som et særligt lovforslag *forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketinget*. Dette er nødvendiggjort af grundlovens bestemmelse om, at valgretsaldere kun kan ændres, når en særlig lov herom er vedtaget af folketinget og derpå ved folkeafstemning stadfæstet af vælgerne.

Jeg anbefaler lovforslagene til tingets velvillige behandling og håber, at denne må blive færdiggjort inden folketingsårets slutning.